

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN JA JYVÄSKYLÄN KOULUTUS- KUNTAYHTYMÄ GRADIAN VÄLINEN SOPIMUS STRATEGIAKAUDELLE 2026-2029

1. Sopimuksen tausta

- Kansalliset ammatillisen koulutuksen tavoitteet
- Tilannekuva koulutuksen järjestäjän toimintaympäristöstä ja sen ennakoidusta kehityksestä
- Koulutuksen järjestäjän ensisijainen toiminta-alue

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia on valmistelun aikana käynyt kuulemis- ja keskustelutilaisuuksia työelämän edustajien, Keski-Suomen kuntien ja työllisyysalueiden, Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun sekä Ammattiopisto Spesia Oy:n, Äänekosken Ammatillisen Koulutuksen kuntayhtymän, Jyväskylän kristillisen opiston, Jyväskylän palvelualojen opiston ja Karstulan evankelisen opiston kanssa. Työelämän näkemyksiä on käsitelty erityisesti työelämävaltuuskunnassa, jossa on edustus alueen keskeisistä työnantajista. Suomen kymmenen suurimman ammatillisen koulutuksen järjestäjän kanssa on sovittu yhteistyöstä toimenpiteessä 1. Lisäksi valmistelua on tehty valtakunnallisissa verkostoissa lukiokoulutuksen järjestäjien kanssa sekä alueellisesti Keski-Suomen ammatillisten koulutuksen järjestäjien kesken.

2. Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradian strategian keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet suhteessa ammatillisen koulutuksen kansallisiin tavoitteisiin, toimintaympäristön muutoksiin ja järjestäjän ensisijaiseen toiminta-alueeseen sopimuskaudella

a) Vaikuttavuustavoitteet

Perustutkinnoista valmistuneiden sijoittuminen työllisyyteen ja korkeakouluopintoihin nousee ja työttömyys vähenee.

- Työllisyys nousee erityisesti tutkinnoissa, joissa työttömäksi sijoittuneiden osuus on vuosina 2019–2023 ollut yli 20 %: logistiikan, kone- ja tuotantotekniikan, matkailualan, talotekniikan, ajoneuvoalan, tekstiili- ja muotialan, rakennusalan, media-alan, sähkö- ja automaatioalan, puualan, taideteollisuusalan, tieto- ja viestintätekniikan, puutarha-alan ja pinta-käsittelyalan perustutkinnot. Korkeakouluopintoihin sijoittuminen nousee kaikissa perustutkinnoissa.

b) Toiminnalliset tavoitteet

Opetuksen ja ohjauksen laatu ja määrä:

- Oppivelvollisten toteutuneen opetuksen ja ohjauksen määrä on vähintään 14 h/osp.
- Työpaikkaohjaajien tyytyväisyys oppilaitoksen tarjoamaan tukeen opiskelijan ohjaamisessa on kaikkien perustutkintojen osalta vähintään 4,0.

Osaamistason nosto:

- Korkeakouluopintoihin siirtyneiden osuus nousee 15 prosenttiin vuonna 2029 valmistuneiden osalta (vrt. 10 % vuonna 2023). Korkeakouluun siirtyminen nousee 2–10 prosenttiyksikköä kaikissa tutkinnoissa, suhteellisesti eniten logistiikan, kone- ja

tuotantotekniikan, sähkö- ja automaatioalan, talotekniikan, ajoneuvoalan, maarakennuksen, rakennusalan, pintakäsittelyalan, turvallisuusalan, metsäalan, hius- ja kauneusalan, ravintola- ja cateringalan, matkailun sekä kasvatusta ja ohjausalan perustutkinnoissa alhaisemman lähtötason vuoksi.

- Ensimmäisen tutkinnon suorittaneiden aikuisten (aloittaessaan vähintään 21-vuotiaiden) valmistusmäärä ja valmistumisaste nousee vuosittain.
- Vailla toisen asteen tutkintoa olevien alle 30-vuotiaiden määrä puolittuu Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradian toiminta-alueella.
- Äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvien opiskelijoiden tutkintojen suorittamismäärät kasvavat vuosittain (ei sis. lukuvuosimaksuvelvollisia opiskelijoita).
- Korkeakouluväyläopintoja ja korkeakouluvalmiuksia tukevia yto-valinnaisia suorittaneiden määrät kasvavat vuosittain. Kaksoistutkinto-opiskelijoita aloittaa vuosittain kaikissa perustutkinnoissa (yhteishaku).

Työllisyyden ja työelämäyhteistyön vahvistaminen:

- Perustutkinnosta valmistuneiden työllistyneiden osuus nousee 5 prosenttiyksiköllä vuoden 2029 valmistuneiden osalta verrattuna vuonna 2023 valmistuneisiin. Tavoite työlliseksi sijoittumisessa on yli 62 % valmistuneista.
- Oppisopimussopimusmäärät palautuvat vuotta 2024 edeltävälle tasolle. Sujuvien siirtymien määrä oppisopimukseen kasvaa ja koulutussopimusjaksojen keskimääräinen osuus opintojen kestosta nousee (vrt. 2025).
- Yrittäjyysopintoja suorittaneiden määrä kasvaa vuosittain ja TKI-yhteistyössä olevien yritysten määrä kasvaa (vrt. 2025).
- Työpaikkapalautteen tasalaatuisuus: Olemme tyytyväisiä oppilaitoksen toimintaan järjestää työelämässä oppimista, kaikilla aloilla palautteen keskiarvo vähintään 4,0.

c) Toimenpiteet ja niiden ajoittuminen

I Laadun kehittäminen

Laatuluspaus: Opetuksen ja ohjauksen määrän sekä laadun kehittäminen

- Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia antaa opiskelijoilleen laatuluspaoksen opetuksen, ohjauksen ja oppimisen tuen laadusta ja riittävydestä. Opintoihin kiinnittymistä ja pitovoimaa vahvistetaan selkeällä rakenteella, yhtenäisellä koulutussuunnittelulla ja valmiilla opintopoluilla. Ohjauksessa painotetaan opintojen sujuvaa aloitusta, nivelvaiheita ja tutkinnon loppuunsaattamista. Suunnittelun keskiössä ovat opiskelijoiden tarpeet ja tavoitteet, ja yhtenäinen rakenne mahdollistaa vaihtoehtoiset opintopolut, kuten korkeakouluväyläopinnot, kaksoistutkinnon, kansainvälisyysopinnot, urheiluvalmennuksen sekä kielituetut ja oppivelvollisten tuetut opinnot Oppivelvollisille taataan säännöllinen, viisipäiväinen kouluviikko ja vähintään 30 tuntia viikossa työjärjestyksessä näkyvää tavoitteellista opetusta, ohjausta ja tukea. Opetusta ja ohjausta opintojen aikana on vähintään 14 h/osp. Perusopetuksesta siirtyvien kiinnittymistä tuetaan opintojen alun yhteisellä työjärjestyksellä. Lisäksi vahvistetaan työpaikkaohjauksen laatua, tasalaatuisuutta ja vaikuttavuutta kehittämällä pedagogisia toimintamalleja, johtamisjärjestelmää ja työelämäyhteistyötä. Kehittämistyö perustuu koulutus- ja tutkintokohtaiseen laatuluspauteeseen, ja siinä yhtenäistetään työpaikalla

järjestettävän koulutuksen käytänteitä, selkeytetään ohjauksen toimintamalleja ja vahvistetaan henkilöstön sekä työpaikkaohjaajien osaamista.

Aikuiskoulutuksen pedagogiikan ja toteutusmallien kehittäminen

- Aikuiskoulutuksen uudistamisen painopisteitä ovat kohtaanto, joustavuus, tehokkuus ja saavutettavuus. Tehokkuutta lisätään lyhentämällä koulutusaikoja, monipuolistamalla toteutusmalleja sekä tarjoamalla osaamisen kehittämistä ensi-sijaisesti tutkinnon osina tai osaamiskokonaisuuksina. Aikuiskoulutuksen toteutusta uudistetaan rakentamalla tutkinnon perusteisiin pohjautuva tarjotinmalli, joka jäsentää koulutustarjonnan selkeiksi, toistuviksi osaamiskokonaisuuksiksi. Sisällöt inventoidaan ja ryhmitellään osaamiskokonaisuuksiksi, joille määritellään laajuus, toteutustapa ja toteutuskerrat vuosikellossa. Osaamiskokonaisuudet sijoitetaan viikkorytmyyksellä toimivalle koulutustarjottimelle, ja toteutuksessa hyödynnetään verkko-, työelämä- ja oppilaitosympäristöjä. Opettajille määritellään vastuut osaamiskokonaisuuksittain. Aikuiskoulutuksen painopistettä siirretään tutkinnon osien suorittamiseen.

Opiskelijoiden yhteiskuntataitojen, hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

- Opiskelijoiden osallisuutta tuetaan tekemällä vaikuttamisesta, vastuunkannosta ja demokraattisesta toiminnasta luon-teva osa arkea. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan oppilaitoksen ja oman alansa kehittämiseen sekä opiskelijakuntatoimintaan aiempaa aktiivisemmin. Samalla vahvistetaan vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta. Tämä tapahtuu lisäämällä opiskelijakunnan toimintaa ja viestintää, rakenteistamalla johdon ja opiskelijoiden vuoropuhelua sekä vahvistamalla opiskelijajaraati- ja hyvinvointiryhmätoimintaa. Lisäksi laaditaan oppilaitostason suunnitelma yhteiskunta- ja kansalaistaitojen integroimisesta ammatillisiin opintoihin, käsitellään opiskelijapalautteita ja kouluterveyskyselyn tuloksia yhdessä opiskelijoiden kanssa sekä vahvistetaan vaikuttamis- ja yhteisöllisyystaitoja teemaviikkojen ja tapahtumien kautta.

II Osaamistason nosto

Korkeakouluvalmiuksien ja -siirtymien kehittäminen

- Tavoitteena on vahvistaa ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden valmiuksia siirtyä korkeakouluopintoihin ja lisätä siirtymiä kaikilla aloilla, erityisesti tekniikan aloilla. Kehittämistyötä toteutetaan EduJyväskylä-yhteistyössä Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän yliopiston kanssa, jossa sovitaan yhteisistä toimenpiteistä ja määritellään riittävät jatko-opintovalmiudet sekä niitä tukevat pedagogiset ratkaisut. Lisäksi hyödynnetään avointen korkeakoulujen opintoja jatko-opintovalmiuksien vahvistamisessa. Kehittämistyössä ammattikorkeakouluväyliä vahvistetaan ja laajennetaan uusille aloille. Yliopistoväyliä pilotoidaan yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kanssa. Väyläopiskelijoille asetetaan määrälliset tavoitteet, opinto-ohjausta ja opintojen seuranta vahvistetaan sekä väyläopintojen tunnettuutta lisätään. Erityistä tukea kohdennetaan aliedustetuille ryhmille, kuten alueen vieraskielisille opiskelijoille. EduJyväskylä-yhteistyö tarjoaa alustan toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksen yhteiselle kehittämiselle sekä kansallisesti hyödynnettävien mallien rakentamiselle.

Koulutusmallit vailla toisen asteen tutkintoa oleville aikuisille yhdessä työllisyysalueen kanssa

- Yhdessä työllisyysalueiden kanssa tarkennetaan asiakassegmentointia koulutustarjonnan ja tukitoimien kohdentamiseksi vailla tutkintoa oleville. Samalla kehitetään osaamis- ja koulutustarvekartoituksia, joihin liitetään mahdollisuus suorittaa työllistymistä edistäviä lupakortti- ja sertifi kaattikoulutuksia. Tutkintopolut rakennetaan työmarkkinatarpeesta käsin tiiviissä yhteistyössä työnantajien kanssa. Koulutukseen hakeutuminen, tutkinnon suorittaminen ja työllistyminen muodostavat yhtenäisen prosessin. Opinnot etenevät vaiheittain ja työelämään integroituna, erityisesti oppi-sopimuskoulutusta hyödyntäen. Modulaarinen rakenne, tutkinnon osatarjonnan lisääminen ja aiemmin hankitun osaamisen systemaattinen tunnistaminen nopeuttavat siirtymää työelämään. Samalla kehitetään vaikuttavaa ja kustannustehokasta rekrytoivaa koulutusmallia. Ilman tutkintoa oleville tarjotaan vahvistettua ura- ja opinto-ohjausta. Nuorten aikuisten opintoihin kiinnittymistä tuetaan rakentamalla tukihenkilöverkosto.

Opiskelijoiden digivalmiuksien parantaminen

- Opiskelijoiden digitaalisia perustaitoja ja muutoksenkyvykkyyttä vahvistetaan täydentämällä yto-opinnoissa hankittuja digitaitoja ja tarkastelemalla teknologian vaikutuksia eri ammattialoilla. Opiskelijat oppivat hyödyntämään sovelluksia, älykkäitä koneita, dataa ja tekoälyä sekä arvioimaan digitaalisten ratkaisujen vaikutuksia työn tuottavuuteen, laatuun ja turvallisuuteen. Osaamista syvennetään alakohtaisilla sovelluksilla ja prosesseilla, ja osaaminen osoitetaan työelämässä tai simuloituissa ympäristöissä digitaalisia työkaluja hyödyntäen. Lisäksi laaditaan oppilaitostason suunnitelma työelämän edellyttämien digivalmiuksien varmistamiseksi eri perustutkinnoissa ja tuodaan tekoäly osaamisteemana kaikkiin tutkintoihin. Huomioidaan kehitystyössä myös pelialan osaamistarpeet ja monitoimialaiset mahdollisuudet yhteistyössä Jyväskylän yliopiston ja ammattikorkeakoulun sekä pelialan yritysverkoston kanssa. Digivalmiuksien kehittämistä tukee Viitaniemen kampukselle rakennettava Experience Center, joka toimii oppimisympäristönä ja testausympäristönä uusille teknologioille ja oppimiskäytännöille.

III Työllisyyden vahvistaminen

Työelämäyhteistyön tiivistäminen

- Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradiassa vahvistetaan opiskelijamäärältään suurten koulutusalojen volyymialojen (liiketoiminta, sähkö- ja automaatio, logistiikka, sosiaali- ja terveysala, rakennusala ja autoala) työllistävyttä. Kehittämistoimia tehdään ennakoivaan koulutussuunnitteluun, opiskelijoiden työelämätaitojen vahvistamiseen, yrittäjyyden edistämiseen sekä alueelliseen yhteistyöhön. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen koordinoitua systematisoidaan ja mahdollistetaan joustavat siirtymät lyhyisiin oppisopimuksiin. Työllistymistä tuetaan myös rekrytointi- ja verkostoitumistapahtumilla sekä HOKS-prosessiin sisältyvällä urasuunnittelulla. Työelämäfoorumeissa asetetaan yhteisiä tavoitteita työelämävalmiuksien vahvistamiseksi. Tekniikan alojen heikkoa työllisyyttä vahvistetaan kehittämällä työelämän osaamistarpeita vastaavia monialaisia koulutuspolkua. Koulutuspolkujen rakentamisessa hyödynnetään tutkinnon perusteiden valinnaisuutta ja laajaa tekniikan

alojen koulutustarjontaa. Luovien alojen työllisyyttä vahvistetaan selkeämmällä yrittäjyyspolulla.

Koulutustarjonnan kohtaannon parantaminen huomioiden väestökehitys

- Koulutustarjonnan ketterässä toimintamallissa vahvistetaan ennakoivaa vuoropuhelua työelämän kanssa. Toiminnan ytimen muodostaa 23 merkittävää työnantajasta koostuva työelämävaltuuskunta, joka edustaa alueen keskeisiä kasvualoja: hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, uudistuva teollisuus, bio- ja kiertotalous sekä kehittyvät palvelut. Kullekin kasvualalle perustetaan työelämäfoorumi koulutustarjonnan kehittämiseksi, ja vuoropuhelua tuetaan digitaalisella kanavalla. Lisäksi vahvistetaan opettajien osaamista työelämän osaamistarpeiden tunnistamisessa.
- Toimintamallin pohjalta käynnistetään vuosittain 2–3 uutta tutkintoa tai tutkinnon osaan perustuvaa koulutusta alueen elinkeinoelämän tarpeisiin. Vuoden 2026 aikana aloitetaan valmistelu seuraavien koulutusten käynnistämiseksi vuonna 2027:
Hyvinvointiteknologia sekä etä- ja digipalveluosaaminen sosiaali- ja terveystalalle (hyvinvointialueen ja yksityisen sote-sektorin tarpeisiin); Sähkö- ja hybridi-autojen huolto ja korjaaminen (alueen autoalan ja autourheilun osaamiskeskittymän tarpeisiin, maailman suurin työnantaja mukana verkostossa); Vetytalouden tutkinnon osa ja sähköverkkoihin liittyvä osaaminen (datakeskusten ja alueellisen vetyallianssin tarpeisiin); Palvelualojen moniosaajakoulutus, joka yhdistää matkailu-, liike-toiminta-, ravintola- ja catering- sekä puhtaus- ja kiinteistöpalvelualojen osaamistarpeita (alueen matkailu- ja palvelualojen tarpeisiin); Koulutuskokonaisuudet kokoonpano-, CNC-koneistus- sekä komposiitti- ja erikoismateriaaliosaamiseen (puolustus- ja ilmailualan tarpeisiin); Prosessiteollisuuden koulutuskokonaisuuksien kehittäminen laajasti uudistuvan teollisuuden toimialojen tarpeisiin (kuten puolustus-, elintarvike- ja biotuoteteollisuus). Lisäksi kartoitetaan laajemmin muita valmistelun aikana esitetyjä osaamistarpeita.
- Painopisteen siirtyessä alueen kasvu- ja kärkialoille, vähennetään tai luovutaan tarjonnasta aloilla, joilla koulutus- ja työvoimatarve on pysyvästi laskenut, ja painopistettä siirretään alueen kasvu- ja kärkialoille. Tarjonnassa turvataan oppivelvollisille riittävät ja alueellisesti saavutettavat koulutusvaihtoehdot. Suurten volyymialojen yhteishaun aloituspaikkoja vähennetään vuosina 2028–2031 erityisesti seuraavilla aloilla: liiketoiminta, pintakäsittely, ajoneuvoala, tieto- ja viestintätekniikka ja media-ala. Nuorten väestökehityksen perusteella 1–2 perustutkintoa tai osaamisalaa voidaan poistaa yhteishausta vuosina 2028–2029. Suuremmat muutokset tehdään vasta seuraavalle 4-vuotiskaudelle, jolloin yhteishaun ikäluokan merkittävämpi supistuminen alueella alkaa. Väestökehityksen haasteisiin varaudutaan myös merkittävällä kiinteistöohjelmalla, jossa käytössä olevien tilojen määrää vähennetään 23 %. Gradia on aktiivinen keskustelija rakenteellisen kehittämisen edistämiseksi maakunnassa. Varsinaiset aloitteet rakenteellisiin ratkaisuihin pitää tulla pienemmiltä koulutuksen järjestäjiltä tai ministeriön ohjaamana.

Innovaatio-osaamisen ja yrittäjyyden kehittäminen

- Gradia rakentaa kattavan yrittäjyys- ja innovaatiopolun ammatilliseen koulutukseen. Yrittäjyys integroidaan ohjaukseen, HOKS-prosesseihin ja koulutusalojen rakenteisiin, ja opiskelijoille tarjotaan vaihteittaisia oppimis- ja kokeilumahdollisuuksia, kuten innovaatioprojekteja, yritysideoita kehittämistä sekä yritysyritysohjelmaan perustuvia pilotoineja. Toiminta kytkeytyy myös Gradian alkavan yrittäjän neuvontapalveluun. Tavoitteena on tunnistaa ja vahvistaa opiskelijoiden yrittäjyyspotentiaalia, lisätä opiskelijalähtöisiä innovaatioita ja yritysaihoita sekä vahvistaa henkilöstön yrittäjyyspedagogista osaamista. Gradia selvittää myös kannusterahaston perustamista vauhdittamaan opiskelijalähtöisten yritysten syntymistä ja tukemaan liiketoiminnan kasvua ja tuotekehitystä. Lisäksi Gradia käynnistää yrityksille suunnatun matalan kynnyksen TKI-palvelumallin, joka sisältää sparrausta, ratkaisujen testauksen ja pilotoinnin oppimisympäristöissä sekä osaamisen ja toimintamallien kehittämisen. Tavoitteena on vahvistaa koulutuksen ja työelämän yhteistyötä sekä tarjota opiskelijoille mahdollisuuksia osallistua aitoihin kehittämissprosesseihin.

3. Järjestämisluvan opiskelijavuosien enimmäismäärä

Koulutuksen järjestäjän opiskelijavuosien enimmäismäärä on strategiakaudella 2820. Sopimuksen täytäntöönpanon ehtona on, että opetusministeri tulee päättämään kokeiluluvan opiskelijavuosien enimmäismäärästä tämän sopimuksen mukaisesti.

4. Harkinnanvarainen rahoitus

Tämän sopimuksen kohdassa 2 asetettujen tavoitteiden saavuttamisen tukemiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö tulee kohdentamaan strategiakaudella 2026–2029 harkinnanvaraista rahoitusta koulutuksen järjestäjälle julkisen talouden suunnitelman 2027–2029 puitteissa. Harkinnanvarainen rahoitus myönnetään strategiakaudella vuosittain kunkin vuoden talousarvion määrärahasta, mikäli eduskunta vahvistaa talousarvioehdotuksen.

TOIMENPIDE/ TAVOITE	2026 €	2027 €	2028 €	2029 €	YHTEENSÄ €
Laatulus	20 000	35 000	0	0	55 000
Aikuiskoulutuksen kehittäminen	40 000	40 000	70 000	75 000	225 000
Yhteiskuntataidot, hyvinvointi ja yhteisöllisyys	40 000	50 000	50 000	0	140 000
Korkeakouluvalmiudet ja -siirtymät	35 000	70 000	75 000	35 000	215 000
Vailla tutkintoa olevat	10 000	70 000	70 000	70 000	220 000
Opiskelijoiden digivalmiudet	135 000	80 000	85 000	90 000	390 000
Työelämäyhteistyö	50 000	45 000	40 000	80 000	215 000

Koulutustarjonnan kohtaanto	170 000	170 000	170 000	170 000	680 000
Innovaatio-osaaminen ja yrittäjyys	50 000	40 000	40 000	80 000	210 000
YHTEENSÄ €	550 000	600 000	600 000	600 000	2 350 000

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi lisäksi kohdentaa koulutuksen laadun kehittämiseen, riittävän opetuksen ja ohjauksen turvaamiseen sekä työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen tukemiseksi harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta.

5. Seuranta

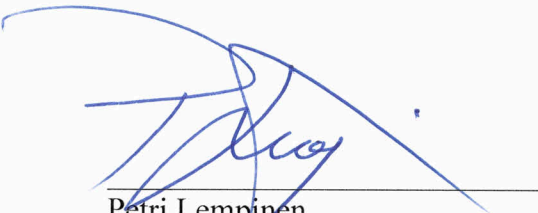
Sopimuksessa sovittujen tavoitteiden ja toimenpiteiden väliarviointi toteutetaan toukokuussa 2028 pääosin valtakunnallisista tietovarannoista saatavien indikaattoritietojen pohjalta.

Mikäli väliarvioinnissa koulutuksen järjestäjä ei näyttäisi saavuttavan tässä sopimuksessa sovittuja tavoitteita tai suunta ei näyttäisi toivottavalta ja tilanne johtuisi pääsääntöisesti koulutuksen järjestäjästä riippumattomista syistä, voitaisiin tavoitteita ja toimenpiteitä muuttaa kesken strategiakauden.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia ovat sopineet edellä mainituista kohdista 2–5.

Allekirjoitukset

Tätä sopimusta on laadittu kaksi samansisältöistä kappaletta, yksi kummallekin sopijapuolelle.

Petri Lempinen
Ylijohtaja
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Anssi Tuominen
Kuntayhtymän johtaja
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia